شێرزاد حەسەن لە تەنیاییەوە بۆ ژنێکی منگن
لێکۆڵینەوەیەک لەسەر چیرۆک و بەرهەمەکانی بەرێز شێرزاد حەسەن

بەشی یەکەم

ئەردەڵان عەبدوڵڵا

نووسەرو ڕەخنەگەری ئەمەریکی جیمس فری دەڵێت : (مەرجی سەرەکی ڕۆمانێکی سەرکەوتوو ئەوەیە، کەبتوانێت خوێنەر بخاتە گریان و پێکەنین *). کاتێک "ژنە منگنەکە"ی شێرزاد حەسەنم خوێندەوە ، زۆر بە مەمۆی قارەمانی ڕۆمانەکە پێکەنیم . لەهەمان کاتیشدا زۆر بۆ بایزو هەمینی ڕۆمانی " پێدەشتی مامزەکوژراوەکان " گریام . هەر ئەم پێکەنین و گریانەم بوو ، وای لێکردم چەند دێرێک ، سەرنجێک ، بۆچوونی خۆم ، دەربارەی ئەم نووسەرە بەرێزە بنووسم . بەداخەوە ئەمرۆ لەکوردستاندا وای لێهاتووە ، کە ڕۆمان و چیرۆکی بێگانە (یان وەرگێراو) ، جێگای بە ڕۆمان و چیرۆکی کوردی لەق کردووە. دەمی هەر کەسێک دەکەیتەوە دەڵێت : (کورد ڕۆمان و چیرۆک نووسی نییە!!) . دیارە ئەم بێ باوەڕی بە خۆیە ، بەشێکە لەو کوولتوورە سەقەتەی ڕۆژهەڵات بە گشتی و کورد بەتایبەتی ، کە پێیان وایە کەئەوروپاو ئەمەریکا ، سەرچاوەی هەموو داهێنانێکی ئەدەبی و فکری و سیاسین .ساڵی پار کاتێک گەڕامەوە کوردستان ، کەمێک لای برادەرێکی کتێبفرۆش دانیشتم ، لەو ماوەیەی کەمن لەوێ بووم ، خەڵکێکی زۆر دەهات هەواڵی (چیرۆکەکانی عەزیز نەسین ، شیعرەکانی شاملۆ و ئەدۆنیس ، ڕۆمانەکانی مارکیز و کامۆ و سارتەر) یان دەپرسی. وەلێ هیچ کەسێکم نەبینی ، کە هەواڵی چیرۆکێک یان ڕۆمانێکی کوردی بپرسێت. هەرئەو برادەرەم پێی ووتم (کە چیرۆک و ڕۆمانی کوردی کەس نایکڕێت، خەڵکی تەنها شتی وەرگێراو دەکڕن!!). دیارە لەم کارەساتەدا تەنها خوێنەر تاوانبار نییە ، بەڵکە بەشێکی زۆری نووسەرانیش تاوانبارن . لە سلێمانی بەشێکی زۆری نووسەران پێیان وایە ، گەر کەسێک کامۆ وسارتەرو مارکیز نەخوێنێتەوە ، نووسەر نییە. هەربۆیە زوو زوو چاومان بە لێکۆڵینەوە لەسەر کامۆو مارکیزو،،،، هتد دەکەوێت . زۆر دەگمەنیش لێکۆڵینەوەیەک لەسەر ڕۆماننوسێک یان چیرۆک نووسێکی کورد ببینین. هەرچەندە ئەم نەخۆشیە هی ئەمرۆ نییە، ڕەگەکانی دەگەڕێتەوە بۆ پێش سەدان ساڵی پێشتر.

دیارە ئەم لێکۆڵینەوەی من ، تەنها لەسەر کارەئەدەبیەکانی شێرزاد حەسەنە . بەحوکمی ئەوەی من بەهیچ شێوەیەکی شەخسی نایناسم ، لەبەرئەوە ناتوانم باسی ژیان یان شتە تایبەتیەکانی بکەم . من هەوڵ دەدەم بەشێوەیەکی گشتی لەسەر چەند بەرهەمێکی ئەم بەرێزە ، سەرنج و بۆچوونی خۆم دەرببرم . هیودارم کە خەڵکی تر لەمەی من زیاتر بنووسن .

چۆن شێرزاد حەسەنم ناسی

سەرتای ناسینی من دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی 1994 . لەسەرەتای ساڵی 1994 دا کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان ، کۆمەڵێک کۆڕی بۆچەند نووسەرێک و رووناک بیرێک بەست. یەکێک لەوانە شێراز حەسەن بوو. دیارە من پێشتر هیچ بەرهەمێکی شێرزادم نەخوێندبووەوە. بەڵام ناوبانگیم بیستبوو.

شێرزاد حەسەن لەکۆڕەکەیدا زۆر شتی شاراوەو بڤەی باسکرد، کەبەراستی زۆر بەدڵم بوو. بەتایبەت مەسەلەی پەیوەندی کوڕوکچی کورد ، مەسەلەی ڕۆڵی سێکس لە کۆمەڵگای کوردیدا، بەلای منەوە زۆر خۆش بوو. وەلێ کاتێک دەرگای پرسیاروگفتووگۆکرایەوە ، کوڕێکی گەنج پرسیارێکی لە شێرزاد کرد .(**ئایا کاک شێرزاد ڕازی دەبێت کچەکەی خۆشەویستی لەگەڵ کورێکدا بکات؟!**) . بەداخەوە شێرزاد نەیتوانی وەڵامی پرسیارەکە بداتەوە و زۆر تێکچوو. من زۆرم پێناخۆش بوو، چونکە لەپێشداباسی ئازادی گەنجانی دەکرد ، کەچی لەکۆتاییدا وادەرنەچوو. هەرلەوکاتەوە جیاوازی نێوان قسەی ناوکتێب و واقیعم بۆ دەرکەوت. من لەپاش ئەوکۆڕەوە ، ئیتر هیچ ئیهتمامێکم بۆ شێرزاد نەما .
ساڵی 1997 کاتێک گەیشتمە ئەڵمانیا ، زۆر بەدوای کتێبێکی کوردیدا دەگەڕام بیخوێنمەوە، بەڵام هیچم دەستنەدەکەوت . باش بوو ئازادی برام ، چەند کتێبێکی کوردی هەبوون توانیم سوودیان لێ وەربگرم . یەکێک لەوکتێبانەی کە ئەوکاتە خوێندمەوە ، کتێبی (گوڵی ڕەش) بوو. دیارە من پێشتر ووتبوم هیچی شێرزاد ناخوێنمەوە، وەلێ کاتێک چیرۆکی (میم) خوێندەوە ، بۆچوونم بەتەواوەتی گۆڕا. بەراستی چیرۆکی (میم) ، زۆرکاری تێکردم ، هەر سیحری گەورەی ئەم چیرۆکەش بوو ، کەبەجارێک هۆگری بەرهەمەکانی شێرزاد بوومەوە. لەم ماوەیەشدا کۆمەڵێک بەرهەمی ترم دەستکەوت ، کەسەیرم کرد ئەوانیش خوشک وبرای (میم) ن . زۆرجاریش گەر ئەسڵیش نەبن ئەوا (زڕ خوشک وبران) .

کۆمەڵە چیرۆکی تەنیایی

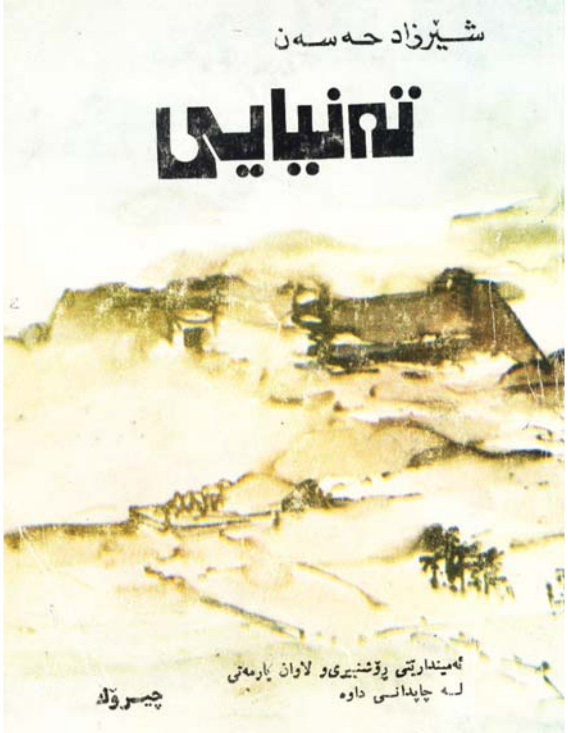

کۆمەڵە چیرۆکی تەنیایی ، یەکەمین بەرهەمی شێرزاد حەسەنە، کەساڵی1983 چاپی کردووە. ئەم

کۆمەڵە چیرۆکە بوون بە پاسپۆرتی شێرزاد و بە خوێنەری کوردی ناساندی . هەرچەندە بەشێکی زۆری ئەم چیرۆکانە پێشتر لە گۆڤارو رۆژنامەکانی بەغدا بڵاوبوونەتەوە.
ئەم کتێب بریتیە لە9 کورتە چیرۆک، کەئەوانیش ئەمانەنن:

1 . ریشۆڵە
2. ئەوشەوەی سەگم تیا خۆش ویست
3. خوشکەکان
4. ترس
5. لەودیودەرگا ئاسنینەکەوە
6. بێوەژن
7. گرێ
8. تەنیایی شەوێکی باران
9. شاعیر .

بەگشتی چیرۆکەکان ، بەشێوازێکی ئێجگار ئەدەبی پڕ لەفەنتازیا نووسراون ، کە خوێنەر هەست بە بێ تاقەتی ناکات . لەم کتێبەدا ، شێرزاد چەند باسێکی گرنگ و حەساسی ووروژاندووە. تەقەی لەدەرگاکانی (سێکس و دەروون ناسی و کێشەی ژن ، ،) داوە.

چیرۆکی بێوەژن

(پەنجا ساڵی تەمەن ... چی کرد ؟ چی بکا..؟ هەموو ژیانی وەک مۆمێک بۆ کوڕەکەی داگیرساند.. لەم دواییەدا پیرەمێردێکی زۆر هاتن و داوایان کرد ..ئاخۆ شیاوە دوای ئەم تەمەنە درێژە جلە رەش و خمدارییەکەی دابکەنێ ..؟ ناشێ....بیری کەوەتەوە.. شەوێکیان کوڕەکەی چی پێکرد.. زانی بووی مامەعەبەی توتنچی داوای کردووە.. هەر ئابڕووی برد... کوڕەکەی هەر دەینەڕاند : " شەرم ناکا .. بە پیری خۆی تەڕ دەکاتەوە...؟! " "چیرۆکی تەنیایی".

دیارە مەسەلەی چەوسانەوەی ژن ، هەمووکاتێک یەکێک بووە لەتەوەرەگرنگەکانی ئەدەبی کوردی. وەلێ شێرزاد لەم چیرۆکەیدا ، بەشێوەیەکی زۆر ئەدەبی جوان ، باسی ژیان و چەوسانەوەی ژنێکی بێوەژن دەکات . کەئەم ژنە لەپاش مردنی مێردەکەی شوو ناکاتەوەو هەموو هیوا و تەمەن و ژیانی خۆی دەکاتە قووربانی کوڕەکەی . کەچی پاش ئەوەی کوڕەکەی گەورە دەبێت ، نایەڵێت دایکی شووبکاتەوە. شێرزاد لەم چیرۆکەدا، زۆر شارەزایانە دەرگا داخراوەکانی ژیانی بێوەژنەکانمان بۆ دەکاتەوە و، بەشێوەیەکی زۆر ئەدەبی و ڕەخنەگرانە باسی ژیانی بێوەژنەکان لە کومەڵی کوردەواریدا دەکات. هەر لەرێگای ئەم چیرۆکەشەوە ، هەوڵ دەدات ڕەخنەی توند ئاراستەی کۆمەڵێک عادات و تەقالیدی دواکەوتووی کوردی بکات . هەر لەرێگای ئەم چیرۆکەشەوە ، خۆی دەخاتە ناودەریای زوڵم و زۆری پیاوسالاری کورد و، هەوڵ دەدات ئەم چیرۆکەی بکاتە بەلەمێک و ، ژنی کورد لە خنکاندن ڕزگاربکات .

بێوەژنەکەی شێرزاد و بێوەژنەکەی نەجیب مەحفوز

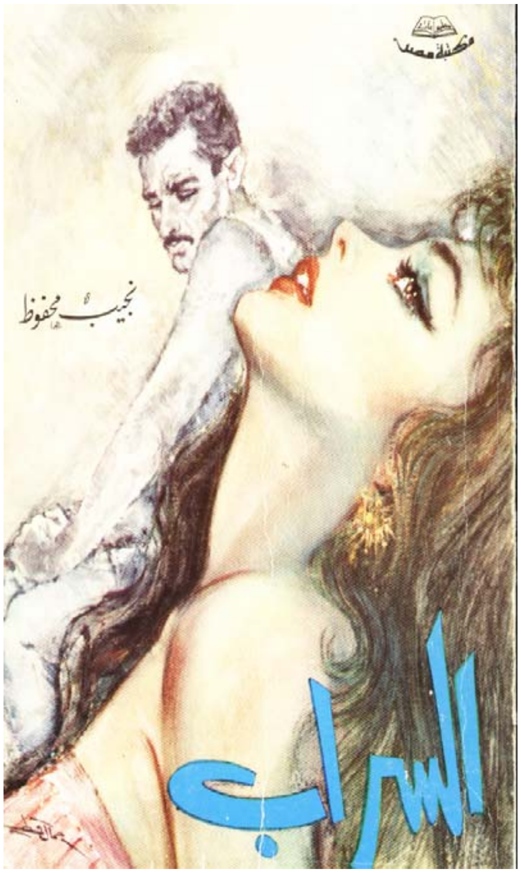

پێش چەند ساڵێک لەمەوپێش رۆمانێکی نەجیب مەفوزم خوێندەوە بەناوی (سراب) . دیارە ئەم رۆمانەی مەحفوزیش ، باسی ژیانی بێوەژنێکی میسری دەکات ، کەچۆن خۆی دەکاتە قووربانی کوڕەبچووکەکەی شووناکاتەوە . کاتێک کوڕەکەی کەمێک گەورەدەبێت ، پیاوێک دێتە داخوازی ئەویش حەز دەکات شووی پێبکات ، وەلێ کوڕەکەی خۆی تووڕە دەکات و ناهێڵێت دایکی شووبکاتەوە. هەرچەند سەیر دەکەم ، ئەم بێوەژنەی کاک شێرزادیش ، زۆر لە خزمی نزیکی بێوەژنەکەی مەحفوز دەچێت.

سەرچاوە:

تەنیایی . شێرزاد حەسەن .چیرۆک . ئەمیدارێتی رۆشنبیری و لاوان . ساڵی 1983 .
السراب . نجيب محفوظ . مكتبة مصر . دار مصرللطباعة . ساڵی لەسەر نەنووسراوە.

James N.Frey. Wie man einen verdammt guten Roman schreibt .Emons Verlag.Köln.1993.